

Research Paper

The effectiveness of integrated peace and good selection training program on improving interpersonal relationships and academic motivation of female high school students

Leila Zamani Kokhalo¹, Mojgan Sepah Mansour², Khadijeh Abolmaali³

1. Ph.D Student, Department of Educational Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Associate Professor, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Citation: Zamani Kokhalo L, Sepah Mansour M, Abolmaali Kh. The effectiveness of integrated peace and good selection training program on improving interpersonal relationships and academic motivation of female high school students. J of Psychological Science. 2021; 20(105): 1683-1698.

ORCID

URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-1107-fa.html>

[10.52547/JPS.20.105.1683](https://doi.org/10.52547/JPS.20.105.1683)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Integrated peace and good education → Choice, Interpersonal relationships, academic motivation

Background: Learning to live together with moral values is one of the major topics in education today. Much research has been done on peace education, but the combination of peace education and good education on academic empowerment, including interpersonal relationships and students' academic motivation, has been neglected.

Aims: The aim of this study was to investigate the effectiveness of peace and integration training on improving interpersonal relationships and academic motivation of female high school students in Tehran.

Methods: The research was conducted by quasi-experimental method with pre-test-post-test design with experimental and evidence group and one-month follow-up. Its statistical population was female high school students in District 19, Tehran (5901 people) in the academic year of 2019-2020. Sample: 40 students were purposefully selected, and randomly divided into 2 groups of 20 people. The research instrument was Diperna and Elliott (1999) Competency Assessment Scale. For the experimental group, an integrated training program for integrated peace and well-being training, including 8 90-minute sessions over 8 consecutive weeks, was implemented. Finally, both post-test and one month later, follow-up test was taken. The collected data were inferentially analyzed by repeated measures analysis of variance and Bonferroni post hoc test with Spss-22 software.

Results: The combined education of peace and good choice had a positive effect on interpersonal relationships and students' academic motivation ($P < 0.01$). This effect was also significant in the follow-up phase.

Conclusion: Integrated peace and good education can be used as an effective way to improve interpersonal relationships and students' academic motivation.

Received: 07 Jan 2021

Accepted: 18 Feb 2021

Available: 22 Nov 2021

* **Corresponding Author:** Mojgan Sepah Mansour, Associate Professor, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

E-mail: drsepahmansour@yahoo.com

Tel: (+98) 9121034160

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Turning schools today into a healthy, dynamic and exciting place to learn the passion of being alive, loving, being together, forgiving, being kind; It is one of the biggest challenges for coaches. What is clear is that the definition of school in the developed world has changed. School is no longer a place to teach science, math, reading and writing to students. Rather, it is a place that can provide the ground for increasing mental health among adolescents and young people, in addition to promoting the academic progress and success of students. In the future, these students will be messengers of peace and friendship for the world (Hedayati, 1399).

Since adolescence and high school are the most important periods in the life of students; Establishing healthy relationships with classmates or teachers and gaining the individual skills necessary to recognize a healthy and effective life is one of the most important needs of students in this course. Effective communication means the ability to express correct verbal and non-verbal characteristics that are necessary to establish personal communication (Hejazi, Babakhani and Ahmadi, 1397). Training in communication and social skills reduces interpersonal problems (Habibi Kalibar, Farid, Misrabadi and Bahadori Khosroshahi, 1398) and is effective in improving intimacy (Patriots and Wonder, 1399). Students with better interpersonal relationships have a better perception of school and have a positive view of themselves (Holder and Klassin, 2010).

Seagdam (2013) also showed in a study that students' communication skills play an important role in improving education and learning (according to Bahadori Khosroshahi and Habibi Kalibar, 2017).

The motivation for progress reflects the desire to strive for success and its positive effects, avoidance of failure and the negative effects associated with it (Hossein Mardi and Hosseinmardi, 2015). Research has shown that students with high academic motivation experience a higher level of academic achievement (Tripaner, Frent and Austin, 2013,

according to Bahadori Khosroshahi and Habibi-Kalibar, 2017; Yu, Dong and Lim, 2016; Freundland and Worrell, 2016). According to Rowell and Hong (2013), academic motivation is the most important foundation for students' progress and is the main factor in the process of educating students that has not been considered in schools and in the educational system, the value of education is high. It has not been given (Rahmani and Saki, 1396).

Considering that motivational and interpersonal problems can lead to unhealthy relationships and poor academic performance; Familiarity with the factors affecting these variables is undoubtedly effective in determining the future perspective of students. Therefore, it is necessary to use solutions to reduce these problems.

By teaching peace and strengthening interpersonal relationships, by creating awareness and improving skills, and by teaching good choice by flourishing one's intellect and raising one's level of knowledge and enlightenment; It is possible to help form a society in which people live in peace and without violence and aggression. The main goal of peace education is to establish peace between human beings, interpersonal relationships, groups, communities and cultures (Lortizen, 2016).

Therefore, the present study intends to investigate the effect of peace education meaning learning to live together based on moral principles such as forgiveness, patience, trust, spirituality, etc. on improving interpersonal relationships and students' academic motivation. Take the test and find the answer to the question: Does the combined education of peace and good choice have an effect on improving interpersonal relationships and students' academic motivation?

Method

This research has been done by quasi-experimental method with pre-test-post-test design considering the experimental and control groups with one month follow-up. Its statistical population was the female students of the first year of high school in the 19th district of Tehran (5901 people) who were studying in the schools of this district in the academic year of 2019-2020. The sample size of 40 students of different

educational levels of the first year of high school is interested and exit criteria.

Results

The age of the subjects was between 12 and 14 years old and they were present in the sample groups from all three educational levels (seventh grade 40%, eighth grade 25% and ninth grade 35%). The average of the majority of subjects was between 19.51 and 20. **Table 1** shows that the mean scores of interpersonal skills and academic motivation of the control group in the three stages of the test do not differ much; But the mean of the variables in the experimental group in the pre-test stage is different from the post-test and follow-up. In order to test the significance of the observed differences, repeated measurement analysis was used to observe its assumptions. The scale of

measurement in this study was distance and the sample group, after matching based on the intervening variables, were randomly divided into experimental and control groups.

Pert values were examined and excluded from analysis. With Box-M test, homogeneity of covariance matrices ($P = 0.072 < 0.05$), with analysis of variance test, no significant difference between the experiments of the two groups ($= 0.583 < 0.05$) P and by drawing scatter diagrams, the assumption of linearity was examined. Shapiro-Wilk test was used to check for normality. Levin test was performed to determine the homogeneity of variances. To check the uniformity of variance of the differences between all compounds related to the groups (sphericity), Machley sphericity test was used.

Table 1. Descriptive indicators of participants' performance in pre-test, post-test and follow-up of research variables

Variable	Group	Pre-test	Post-test	follow-up
		Standard deviation ± average	Standard deviation ± average	Standard deviation ± average
Interpersonal skills	The experiment	23/0±2/10	27/7±1/70	28/0±2/22
	Witness	23/0±2/13	23/1±2/07	23/1±2/07
Academic motivation	the experiment	24/3±2/13	30/6±2/26	30/7±2/23
	Witness	24/0±2/2	24/2±2/14	24/2±2/14

Table 2. Summary of the results of the test of natural distribution of scores and the test of homogeneity of variances

Machley sphericity test	Levine test	Shapiro-Wilk test		Sources of changes		Machley sphericity test	
		The significance level	Statistics	Statistics	The significance level	Statistics	The significance level
Interpersonal skills	the experiment	0/946	0/334	0/015	0/904	0/564	0/000
	Witness	0/968	0/709				
Academic motivation	the experiment	0/966	0/661	0/006	0/940	0/021	0/000
	Witness	0/937	0/215				

The data in Table2, Shapiro-Wilk test, indicate that the distribution of interpersonal skills and academic motivation scores is normal ($P > 0.05$). Levin test also showed that there was no significant difference in the variance of intrapersonal skills scores and academic motivation in the three stages ($P < 0.01$). According to Machley sphericity test, the sphericity assumption is not valid for variables ($P < 0.05$). Therefore, the modified Epsilon Greenhouse-Geiser test of variance was used.

Conclusion

According to Lorizen (2016), the main goal of peace education is to establish peace between human

beings, interpersonal relationships, groups, countries, communities and cultures. By training and reinforcing knowledge, skills, attitudes, and values that change behavior, these trainings enable students to avoid conflict, both overt and structural. To resolve conflicts peacefully, to educate, to educate, to teach moral values, to resolve conflicts and to prevent violence; emotional compatibility and mental health; Positive and supportive communication between students has been effective and has promoted interpersonal skills and academic motivation and thus has been effective in the development of students' academic competence.

In order to communicate it effectively, it is important to pay attention to its principles and contexts. It can be argued that these teachings are often propositions that affect an individual's performance at both the cognitive and behavioral levels.

In the modern world, progress and changes in the economic, political and economic fields have not been able to reduce the unwanted behavior of individuals in society. Increasing violence in society and behaviors such as immorality, intolerance, violent tendencies, trying to untie knots by using violent methods that students show inside and outside the school, indicates that individuals can not adequately adopt the expected positive behaviors, and this requires the creation and development of a culture of peace based on equality, justice, democracy, human rights, tolerance and solidarity in society (Marzooqi, Mohammadi, Shamshiri and Dadgar, 1396).

Good mood has a tremendous effect on human relations and creates love and closeness of hearts to each other, which provides a basis for deep and lasting relationships. The many effects that good character leaves on the lives of human beings and the great emphasis on the Qur'an and the Ahl al-Bayt (AS) show its great importance. Among the works of good manners, we can mention the aspect of bonding and consolidating it in relationships. Good mood causes the society to reach a kind of internal convergence and solidarity and strengthens its foundations from within.

Studies on peace education and moral values, education on issues such as coordination, conflict resolution, nonviolence or non-conflict, human rights, social justice, global environment and multicultural understanding have been introduced as components of behavior.

Creating positive attitudes and beliefs about self-respect and others and striving for justice and non-discrimination through education, as well as the principles, concepts and peaceful relationships can be promising to apply these teachings in the future lives of individuals.

Therefore, what should be considered in the meantime is to make the necessary changes in the systems of production and reproduction of violence, insecurity and discrimination, to resolve crises, hostilities and conflicts. These changes require peace education at all levels of society and increasing attention to it in formal, informal and tacit education systems. Therefore, developing a curriculum that is sufficient for scientific and practical peace education in schools is an issue that should be given serious attention (Marzooqi et al., 2017).

Fundamental global changes are on the way and we will surely see various global issues and problems in the coming years. For this reason, our students should be aware of these issues and problems, and to achieve this awareness, global education will be required. The goal of global education is to expand one's understanding of one's world. People with global awareness understand the multicultural and transnational nature of human conditions and the concept of peace. Courses should include information and knowledge about other parts of the world so that students can better understand themselves and their relationships with other people, other cultures and global issues, and achieving this requires a global perspective.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral dissertation of the first author in the field of educational psychology in the Islamic Azad University, Central Tehran Branch, with the activity code 10120702982005 and the date of approval of the proposal is 04/19/1397. Also, permits related to research in the statistical community have been issued by the Education Organization in District 19.

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author is the main researcher of this research. The second author is the supervisor and the third author is the consultant.

Conflict of interest: The authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: I would like to appreciate the supervisor, the advisor, the participants, and district education officials 19 in Tehran, Iran.

مقاله پژوهشی

اثربخشی آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی بر بهبود روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه

لیلا زمانی کوخالو^۱، مژگان سپاه‌منصور*^۲، خدیجه ابوالمعالی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. دانشیار، گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: یادگیری برای باهم زیستن همراه با ارزش‌های اخلاقی، از موضوعات عمده در تعلیم و تربیت امروزه است. پژوهش‌های بسیاری پیرامون آموزش صلح انجام گرفته ولی آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی بر توانمندسازهای تحصیلی از جمله روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان مغفول مانده است.

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی بر بهبود روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه تهران بود.

روش: پژوهش، به روش شبه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه آزمایش و گواه و پیگیری یک ماهه انجام شده است. جامعه آماری آن، دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه منطقه ۱۹، شهر تهران (۵۹۰۱ نفر) در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ بود. نمونه، ۴۰ دانش‌آموز به صورت هدفمند انتخاب شده، و به شیوه تصادفی ساده در ۲ گروه ۲۰ نفره قرار گرفته‌اند. ابزار پژوهش مقیاس ارزیابی شایستگی تحصیلی دپیرنا و الیوت (۱۹۹۹) بود. برای گروه آزمایش، برنامه مداخله آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی، شامل ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای طی ۸ هفته مداوم، اجرا شد. در پایان از هر دو گروه پس‌آزمون و یک ماه بعد، آزمون مرحله پیگیری گرفته شد. داده‌های گردآوری شده به روش تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی با نرم‌افزار Spss-22 تحلیل استنباطی شد.

یافته‌ها: آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی بر روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت داشت ($P < 0/01$). این تأثیر در مرحله پیگیری هم معنی‌دار بود.

نتیجه‌گیری: آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی می‌تواند به عنوان روشی کارآمد جهت بهبود روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها:

آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی، روابط بین‌فردی، انگیزه تحصیلی

دریافت شده: ۱۳۹۹/۱۰/۱۸

پذیرفته شده: ۱۳۹۹/۱۱/۳۰

منتشر شده: ۱۴۰۰/۰۹/۰۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* نویسنده مسئول: مژگان سپاه‌منصور، دانشیار، گروه روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

رایانامه: drsepahmansour@yahoo.com

تلفن: ۰۹۱۲۱۰۳۴۱۶۰

مقدمه

امروزه تبدیل مدارس به مکانی سالم، پویا و مهیج که شور و شوق زنده بودن، دوست داشتن، باهم بودن، بخشیدن، مهربان بودن، را بیاموزد؛ یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های مربیان محسوب می‌شود. آنچه مشخص است آن است که تعریف مدرسه در دنیای توسعه یافته تغییر پیدا کرده است. مدرسه دیگر مکانی محسوب نمی‌شود که علوم، ریاضیات، خواندن و نوشتن را به دانش‌آموزان بیاموزد. بلکه مکانی است که بتواند زمینه افزایش سلامت روان در میان نوجوان و جوانان، فراهم آورد تا در کنار آن، موجبات پیشرفت و موفقیت درسی دانش‌آموزان هم به وجود آید. این دانش‌آموزان در آینده پیام‌آور صلح و دوستی برای جهان خواهند بود (هدایتی، ۱۳۹۹).

دانش‌آموزان، حداقل یک چهارم از زمان روزانه خود را در مدرسه می‌گذرانند و برقراری ارتباط مؤثر بین آن‌ها باعث بهبود احساساتشان نسبت به رویدادها و فرآیندهای مرتبط با مدرسه و تحول کیفیت آموزش و یادگیری می‌شود (لاری، حجازی، اژه‌ای و جوکار، ۱۳۹۸). بر مبنای نظریه «خودتعیین‌گری»، نیاز به ارتباط، یکی از نیازهای بنیادین روانشناختی است که به تمایل به قوی و پایدار بودن روابط بین‌فردی، اتصال با دیگران، پذیرفته شدن از سوی آنان و احساس تعلق به آن‌ها و به جامعه اشاره دارد (رایان، ۱۹۹۵). همچنین بر اساس نظریه دلبستگی بالبی، نوجوانان دارای یک کشش غریزی برای ارتباط با فرد دیگر هستند. بنابراین فرآیند، نیاز به ارتباطات بین‌فردی امری ذاتی است (استنبرگ، ۲۰۰۴). ارتباط دانش‌آموزان با یکدیگر، یا با معلمان خود، انگیزه آن‌ها را در فعالیت‌های تحصیلی و عملکرد هیجانی و اجتماعی بهبود می‌بخشد و به رشد شخصی و هویت‌های خودشکوفایی آنان کمک می‌کند (اسپیلت، هیوز، وو و کوکاک، ۲۰۱۲؛ ریلی، ۲۰۰۹ و موتابی و فتا، ۱۳۸۷). وجود تعارض در این رابطه، با ایجاد احساس ناامنی و فشار، مانعی برای رشد دانش‌آموز به حساب می‌آید (بیکر، ۲۰۰۶).

از آنجا که نوجوانی و دوره متوسطه از مهم‌ترین دوره‌های زندگی دانش‌آموزان است؛ برقراری روابط سالم با همکلاسی یا معلمان و کسب مهارت‌های فردی لازم برای شناخت زندگی سالم و مؤثر، از مهم‌ترین نیازهای دانش‌آموزان در این دوره است. منظور از ارتباط مؤثر، توانایی ابراز ویژگی‌های کلامی و غیرکلامی صحیح است که برای برقرار کردن ارتباط فردی ضروری است (حجازی، باباخانی و احمدی، ۱۳۹۷). آموزش

مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی، باعث کاهش مشکلات بین‌فردی می‌گردد (حبیبی کلیر، فرید، مصرآبادی و بهادری خسروشاهی، ۱۳۹۸) و در بهبود صمیمیت، مؤثر است (وطن‌خواهان و حیرت، ۱۳۹۹). دانش‌آموزان با روابط بین‌فردی بهتر، ادراک مطلوب‌تری از مدرسه دارند و دیدگاه مثبتی در مورد خودشان دارند (هولدر و کلاسن، ۲۰۱۰). نوجوانانی که مورد پذیرش همسالان قرار دارند، احساس بهتری داشته و درباره خودشان و صلاحیت‌هایشان به طور مثبت فکر می‌کنند و در موقعیت‌های اجتماعی دریافت شده، نسبتاً هم‌نوا هستند و به آسانی با مسائل کنار می‌آیند (کامپتن، ۲۰۰۵). مطالعات بهادری خسروشاهی و حبیبی کلیر (۱۳۹۶) نشان داد که آموزش مهارت‌های ارتباطی باعث افزایش انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و سازگاری تحصیلی شده و میزان بی‌انگیزشی را در دانش‌آموزان کاهش می‌دهد. چنانچه نوجوانان به راهبردهای مقابله‌ای کارآمد مجهز نباشند و توانایی کمی برای درک هیجان‌های خود و دیگران داشته باشند، در برخورد با فشارها و بحران‌های نوجوانی توان کمتری داشته و دارای مشکلات بین‌فردی می‌شوند (تاجری، ۲۰۱۶). شواهد پژوهشی متعدد نشان داده‌اند که تجربه مشکلات بین‌فردی برای نوجوانان نتایج منفی مانند افت عملکرد تحصیلی، احساس تنهایی، خودکشی، ترک زود هنگام مدرسه، بیکاری، روابط ناکارآمد با والدین و سوء مصرف مواد را در پی دارد (دستان، داود و بساک‌نژاد، ۲۰۱۴). گرشام، ون و کوک (۲۰۰۶) در پژوهشی مهارت‌های اجتماعی را به عنوان رفتارهای جایگزین برای دانش‌آموزان در معرض خطر، تعلیم دادند. این مهارت‌ها شامل مدیریت خشم، دوست‌یابی، ابراز وجود و ارتباط بوده است. نتایج مطالعات کرد نوقابی و نسائی مقدم (۱۳۹۷) نیز نشان داد که آموزش بخشش می‌تواند به دانش‌آموزان برای کنترل افکار پرخاشگرانه کمک کند. سی‌گدم (۲۰۱۳)، همچنین در پژوهشی نشان داد که مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان نقش مهمی در بهبود آموزش و یادگیری دارد (به نقل از بهادری خسروشاهی و حبیبی کلیر، ۱۳۹۶).

روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دو مورد از خرده مقیاس‌های توانمندسازهای تحصیلی است که خود از مؤلفه‌های شایستگی تحصیلی محسوب می‌شود (موسوی، ابوالمعالی و میرهاشمی، ۱۳۹۶). انگیزه تحصیلی به صورت کلی به انگیزه‌ها، نیازها و عواملی گفته می‌شود که باعث حضور یک فرد در محیط آموزشی و کسب مدرک تحصیلی می‌گردد

هم» و «شکوفاسازی عقل برای به‌دست آوردن بصیرت و توانایی شناسایی حُسن و قبح افعال» است.

با آموزش صلح و تقویت روابط بین‌فردی، از طریق ایجاد آگاهی و ارتقاء مهارت‌ها و آموزش حسن‌گزینی با شکوفا کردن عقل و خرد آدمی و بالابردن سطح دانایی و روشن بینی او؛ می‌توان به شکل‌گیری جامعه‌ای که در آن افراد در صلح و آرامش و بدون خشونت و پرخاشگری زندگی کنند کمک کرد. هدف اصلی آموزش صلح، برقراری صلح میان انسان‌ها، روابط بین‌فردی، گروه‌ها، جوامع و فرهنگ‌ها است (لورتینز، ۲۰۱۶).

نتایج پژوهش‌ها می‌شود در مدارس متوسطه ادیسا در هند، نشان داده است که، تلقین و توسعه تفکر و نگرش مثبت در دانش‌آموزان، در آینده موجب دستیابی به اهداف نهایی بهتر و جامعه‌ای صلح‌آمیز خواهد شد. افزون بر این، رفتارهای صلح‌آمیز و مثبت معلمان و دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر، به موفقیت برنامه‌های آموزشی مرتبط با مقوله صلح در مدرسه کمک می‌کند و بروز رفتارهای منفی و خشونت‌آمیز، باعث عدم موفقیت مدرسه در این زمینه می‌شود (میشرا، ۲۰۱۵). نتایج پژوهش ساگلا، ترنکلا و توتان (۲۰۱۲) در ازبک‌ترکیه نشان داد که، برنامه آموزش صلح منجر به افزایش سطح همدلی در دانش‌آموزان شده است. اوکو، ایگ‌بینوکا و اودیو (۲۰۱۵)، در پژوهشی با عنوان «ترویج آموزش صلح برای ایجاد تغییرات رفتاری در مدارس متوسطه عمومی» دریافتند که رابطه مثبتی بین ترویج آموزش صلح و تغییرات رفتاری به‌سوی مهار خشونت، پرخاشگری و درگیری در میان دانش‌آموزان وجود دارد. نتایج مطالعه کاظم‌پور، خلخالی و جان‌علی‌پور (۱۳۹۱)، نشان می‌دهد که برنامه آموزش صلح در بهبود تربیت و افزایش دانش، توانش و نگرش شهروند جهانی فراگیران تأثیر دارد. همچنین در مطالعات لوت جونز، لاتین، هیگیتز و مک میلان (۲۰۰۹)، ارتباط با معلم تأثیر مثبتی بر افزایش انگیزش درونی، درگیری تحصیلی، درگیری شناختی، خودکارآمدی، پشتکار و عملکرد تحصیلی دارد.

صاحب‌نظران تربیتی، مسأله تربیت اخلاقی را از نیازهای ضروری هر جامعه می‌دانند. از آن‌جا که انسان موجودی اجتماعی است؛ بخش مهم و اساسی زندگی او را روابط با دیگران تشکیل می‌دهد. به همین دلیل یکی از مهم‌ترین موقعیت‌های ظهور خوبی و بدی، زیبایی و زشتی، شایستگی و ناشایستگی روابط بین انسان‌ها است. به ظهور حُسن (خوبی، زیبایی، نیکویی

(کلارک و شروت، ۲۰۱۰). منظور از انگیزش پیشرفت، میل یا اشتیاق برای کسب موفقیت و شرکت در فعالیت‌هایی است که موفقیت در آن‌ها به کوشش و توانایی‌های فرد بستگی دارد (مارشال ریو، ۲۰۱۴). بر این اساس انگیزش، خصیصه مهمی است که همه فعالیت‌های دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. دانش‌آموزان برانگیخته شده به فعالیت‌ها علاقه‌مندند، سخت‌کوش هستند، اعتماد به نفس دارند، در انجام تکالیف استمرار نشان می‌دهند و عملکرد مطلوب‌تری دارند (شانک، پنتریچ و میک، ۲۰۱۲). انگیزه پیشرفت، تمایل به تلاش جهت دستیابی به موفقیت و اثرات مثبت آن، اجتناب از شکست و اثرات منفی مرتبط با آن را منعکس می‌کند (حسین‌مردی و حسین‌مردی، ۲۰۱۵). پژوهش‌ها نشان داده‌اند دانش‌آموزانی که انگیزش تحصیلی بالایی دارند، سطح بالاتری از پیشرفت تحصیلی را تجربه می‌کنند (تریپاینر، فرنر و آستین، ۲۰۱۳). به نقل از بهادری خسروشاهی و حبیبی کلیر، ۱۳۹۶؛ یو، دانگ و لیم، ۲۰۱۶؛ فروایلند و وورل، ۲۰۱۶). به اعتقاد روول و هونگ (۲۰۱۳)، انگیزه تحصیلی مهم‌ترین بنیاد پیشرفت در دانش‌آموزان می‌باشد و عامل اصلی فرآیند تعلیم و تربیت دانش‌آموزان است که در مدارس مورد توجه و عنایت قرار نگرفته و در نظام آموزشی، بهای چندانی به آن داده نشده است (رحمانی و ساکی، ۱۳۹۶).

با این فرض که انگیزش بر تمام ابعاد تحصیلی تأثیرگذار بوده و بر موفقیت در مدرسه مؤثر است، بهبود و ارتقای انگیزه تحصیلی هدفی ارزشمند محسوب می‌شود و شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت و افت تحصیلی همواره یکی از حوزه‌های مورد نظر پژوهشگران این عرصه بوده است (یو و همکاران، ۲۰۱۶ و کاسو و ییمام، ۲۰۱۶).

با توجه به این که مشکلات انگیزشی و بین‌فردی می‌تواند باعث روابط ناسالم و افت عملکرد تحصیلی گردد؛ آشنایی با عوامل مؤثر بر این متغیرها، بی‌شک در تعیین دورنمای آینده دانش‌آموزان تأثیرگذار است. بنابراین ضرورت دارد تا با استفاده از راهکارهایی به کاهش این مشکلات پرداخته شود. به نظر می‌رسد یکی از عواملی که می‌تواند در بهبود روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر باشد، ارتقای شایستگی اجتماعی و تحصیلی نوجوانان با آموزش صلح و حسن‌گزینی است. آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی، ترکیبی از «مهارت‌های چگونه زیستن با هم و برای

پاسخ این سؤال است که: آیا آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی، بر بهبود روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر دارد؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: این پژوهش، به روش شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با در نظر گرفتن گروه آزمایش و گواه با پیگیری یک ماهه انجام شده است. جامعه آماری آن، دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه منطقه ۱۹، آموزش و پرورش شهر تهران (۵۹۰۱ نفر) بوده که در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ در مدارس این منطقه مشغول به تحصیل بوده‌اند. حجم نمونه ۴۰ دانش‌آموز پایه‌های مختلف آموزشی دوره اول متوسطه، علاقه‌مند به همکاری در مطالعه بوده که در مرحله اول به صورت داوطلبانه و سپس به صورت نمونه‌گیری هدفمند و براساس ملاک‌های ورود شامل (ثبت‌نام داوطلبانه، الزام به حضور موفق در دوره‌های آموزشی، پرکردن فرم رضایت آگاهانه شرکت در پژوهش، قرار داشتن در محدوده سنی ۱۲ تا ۱۴ سال و مشغول به تحصیل در پایه‌های هفتم تا نهم متوسطه، عدم ابتلاء به بیماری‌های جسمی مزمن در زمان انجام مداخله، شرکت در پیش‌آزمون‌ها و کسب نمره ۲۷ و کمتر در آزمون ارزیابی شایستگی تحصیلی (بخش روابط بین‌فردی) و نمره ۲۹ و کمتر (بخش انگیزه تحصیلی) و ملاک‌های خروج شامل (نداشتن یکی از ملاک‌های ورود و عدم شرکت منظم در دوره‌های آموزشی)، از طریق پژوهشگر معرفی شده و پس از همتاسازی به لحاظ سن، پایه تحصیلی و نمره پیش‌آزمون‌ها، به شیوه تصادفی ساده در ۲ گروه قرار گرفته‌اند. برای گروه آزمایش، برنامه مداخله آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی، شامل ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای طی ۸ هفته مداوم، براساس پروتکل تلفیق شده از دو کتاب کارگروه تخصصی شبکه جهانی مذاهب برای کودکان، ترجمه ابوالمعالی و همکاران (۱۳۹۶) و اصول و مهارت‌های حسن‌گزینی (اخوت، ۱۳۹۵) به شرح جدول ۱ اجرا شد. روایی محتوایی این بسته آموزشی با نظرسنجی از متخصصین و محاسبه CVR و CVI مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. مواردی که CVR آن‌ها کمتر از (۰/۶۲) و CVI آن‌ها کمتر از (۰/۷۹) بود، کنار گذاشته شدند (حاجی‌زاده و اصغری، ۱۳۹۰). افراد گروه گواه نیز، هیچ‌گونه آموزشی در این زمینه دریافت نکردند. پس از پایان جلسات آموزشی از هر دو گروه پس‌آزمون و یک ماه بعد، آزمون مرحله پیگیری

و شایستگی) در ارتباط با دیگران، «احسان» گفته شده است که می‌تواند با علم به معیارها و ارتقای مفهوم حُسن در فرد تقویت شود (اخوت، ۱۳۹۵). تربیت اخلاقی، به ویژه از دوره کودکی و نوجوانی، برای والدین و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش مسولیت‌آفرین است و کیفیت تحقق آن می‌تواند برای فرد، خانواده و جامعه سرنوشت‌ساز باشد. نقش و اهمیت برنامه‌های درسی در رشد تربیت اخلاقی بسیار حساس است و فقدان برنامه‌ریزی کارآمد، رشد تربیت اخلاقی در بین نوجوانان را با چالش مواجه می‌سازد (کیان، ۱۳۹۶). تربیت اخلاقی به‌عنوان یک وظیفه مشترک و همگانی در جامعه از سوی نهادهای مختلف مورد پیگیری قرار می‌گیرد (آرتور، کریستینسون، هریسون، ساندرس و رایت، ۲۰۱۶). عمومی بودن این وظیفه و در عین حال در اولویت قرار داشتن این حوزه، در اکثر نظام‌های آموزشی در سطح دنیا نشان از اهمیت بالای این بعد از یادگیری در مدرسه دارد (کریستی جانسون، ۲۰۱۶). از مدرسه انتظار می‌رود که فراگیران تحت آموزش خود را به‌گونه‌ای پرورش دهند که توانایی آن را داشته باشند که درست را از نادرست اخلاقی تشخیص دهند (اندرسون، ۲۰۰۰). بر همین اساس تربیت اخلاقی همیشه یکی از اهداف اصلی و پایدار در نظام‌های آموزشی در سطح دنیا بوده است (بیچاف، ۲۰۱۶ و سندپ، ۲۰۱۵) و آموزش اخلاقیات و ارزش‌ها، به‌عنوان یک مسولیت مهم و سنگین بر دوش نظام‌های آموزشی و تربیتی جهان احساس می‌شود (کریستی جانسون، ۲۰۱۶).

در مجموع با در نظر گرفتن مشکلات انگیزشی و بین‌فردی در نوجوانان و با افزایش این مشکلات و نقش اساسی اخلاق و یادگیری برای باهم زیستن در زندگی مدرن امروزی؛ برنامه‌ریزی مناسب در امر بهبود روابط بین‌فردی و انگیزشی، اصلاح مشکلات ارتباطی و اجتماعی دانش‌آموزان در خانواده، جامعه و به ویژه در نظام آموزش و پرورش ضرورت پیدا می‌کند.

با عنایت به آن‌چه مرور شد، میزان تأثیر آموزش‌هایی در زمینه صلح و حسن‌گزینی، بر روابط بین‌فردی و انگیزشی دانش‌آموزان، در پژوهش‌های پیشین داخلی و خارجی مغفول مانده است. از این رو مطالعه حاضر قصد دارد، تأثیر آموزش صلح به معنای یادگیری برای باهم زیستن بر پایه اصول اخلاقی از جمله بخشش، صبر، توکل، معنویت و... را بر بهبود روابط بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، مورد آزمون قرار دهد و در پی یافتن

پایایی محاسبه شده ۰/۷۴ بود که اعتبار پرسشنامه را تأیید می‌کند. انگیزه تحصیلی با سؤالات (۴۸ تا ۵۶) این پرسشنامه، مورد سنجش قرار گرفته است. این آزمون ۹ پرسش دارد که به صورت طیف لیکرت ۵ تایی از هرگز (۱) تا تقریباً همیشه (۵)، نمره‌گذاری شده است. ضریب آلفای کرونباخ توسط الیوت و دیرنا (۱۹۹۹)، ۰/۹۷ گزارش شده است (دیرنا و الیوت به نقل از موسوی و ابوالعالی، ۱۳۹۷). در پژوهش موسوی و همکاران (۱۳۹۶) نیز ۰/۸۶ به دست آمد. در این تحقیق ضریب پایایی محاسبه شده ۰/۷۰ بود که اعتبار پرسشنامه را تأیید می‌کند. جهت برآورد روایی پرسشنامه‌ها از دیدگاه متخصصان بهره گرفته شد.

یافته‌ها

سن آزمودنی‌ها بین ۱۲ تا ۱۴ سال بوده و از هر سه پایه تحصیلی، در گروه‌های نمونه حضور داشته‌اند (پایه هفتم ۴۰٪، پایه هشتم ۲۵٪ و پایه نهم ۳۵٪). معدل اکثریت آزمودنی‌ها، بین ۱۹/۵۱ تا ۲۰ بوده است.

گرفته شد. به منظور رعایت اصول اخلاقی پژوهش، در مورد محرمانه بودن اطلاعات، به نمونه‌های پژوهش اطمینان داده شد. در نهایت با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲، داده‌های گردآوری شده به روش تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر و آزمون تعقیبی بونفرونی مورد تحلیل استنباطی قرار گرفته است.

(ب) ابزار

داده‌ها، طی سه مرحله از طریق، پرسشنامه ارزیابی شایستگی تحصیلی دیرنا و الیوت (۱۹۹۹)، بخش «روابط بین‌فردی» و «انگیزه تحصیلی» گردآوری شده است. به منظور ارزیابی مهارت‌های بین‌فردی از سؤالات (۳۱ تا ۳۹) پرسشنامه استفاده شده است. این آزمون ۹ پرسش دارد که به صورت طیف لیکرت ۵ تایی از هرگز (۱) تا تقریباً همیشه (۵)، نمره‌گذاری شده است. ضریب آلفای کرونباخ توسط الیوت و دیرنا (۱۹۹۹)، ۰/۹۵ گزارش شده است (دیرنا و الیوت به نقل از موسوی و ابوالعالی، ۱۳۹۷). در پژوهش موسوی و همکاران (۱۳۹۶) نیز ۰/۷۷ به دست آمد. در این تحقیق ضریب

جدول ۱. جلسات آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی، اهداف و محتوای هر جلسه

عنوان	اهداف	محتوا	تکالیف
۱- معرفی برنامه و شناخت مفاهیم اولیه	- آشنایی و معارفه فراگیران با مربی - آشنایی با اصول و مهارت‌های مربوط به صلح و حسن‌گزینی	- معارفه و آشنایی فراگیران با اعضای گروه و مربی آشنا نمودن فراگیران با ساختار و قوانین و اصول برنامه آموزشی	- تکمیل کاربرگ جدول ۳
۲- صلح و حسن‌گزینی	- آشنایی با اصطلاحات و ساختار مفهوم صلح و حسن‌گزینی - آشنایی با مفهوم اصول و مهارت‌های حسن و صلح (همراهی علم و عمل)	- کار در کلاس توسط شرکت‌کنندگان با مشارکت مربی: مرور تکالیف جلسه قبل (نگارش مواردی از موضوعات مفهومی مرتبط با صلح و حسن‌گزینی در خانه و مدرسه) - کار در کلاس توسط شرکت‌کنندگان با مشارکت مربی: مرور	- تکمیل کاربرگ شماره ۴ فاصله و عمل (کتاب اصول و مهارت‌های حسن‌گزینی) و تکمیل کاربرگ فعالیت کتاب زندگی باهم ص ۱۲۳.
۳- تبدیل خیر به حسن در یادگیری زندگی باهم	- آشنایی با اصول و مهارت تبدیل خیر به حسن در یادگیری زندگی باهم.	تکالیف جلسه قبل - ایفای نقش در خصوص آموزش تفاوت رفتارهای نیکو و غیر نیکو در یادگیری زندگی باهم. تمرین و توجه به ویژگی‌های کار خوب و بد.	- تکمیل کاربرگ ص ۵۵، نوشتن زیباترین اعمالی که در ماه گذشته انجام داده‌اید. - تکمیل کاربرگ ۵.
۴- ادامه میحث تبدیل خیر به حسن در یادگیری زندگی باهم	- آشنایی فراگیران با اصول و مهارت‌های انواع حسن و تبدیل خیر به حسن در زندگی.	- کار در کلاس توسط شرکت‌کنندگان با مشارکت مربی: مرور تشخیص و تمایز خیر از حسن در یادگیری زندگی باهم	- تکمیل کاربرگ ۶ - تهیه فهرستی از گناهان که از آن‌ها پرهیز کرده‌اید.
۵- تبدیل خیر به حسن	- آشنایی فراگیران با اصول و مهارت‌های تبدیل خیر به حسن در یادگیری زندگی باهم.	- کار در کلاس توسط شرکت‌کنندگان با مشارکت مربی: مرور تکالیف جلسه قبل - تبدیل خیر به حسن در یادگیری زندگی باهم و تشخیص و تمایز خیر از حسن از طریق بررسی داستان‌های اخلاقی	انجام تکالیف شماره ۱ (اصول و مهارت‌های حسن‌گزینی) در کلاس - بررسی دو خبر با عنوان (تبدیل خیر به حسن) و نصب آن در بولتن خبری مدرسه.

عنوان	اهداف	محتوا	تکالیف
۶- درک و فهم تعارض‌ها و خلق بهترین حسن	- آشنایی فراگیران با اصول و مهارت‌های درک و فهم تعارض‌ها و خلق بهترین حسن در یادگیری زندگی با هم.	- درک تعارض‌ها، تضادها و بی‌عدالتی‌های اطراف من و خلق بهترین حسن - مصداق‌های حسن‌گزینی و حرکت به سوی آشتی (یادگیری)	- ترسیم مفهوم درک تعارض‌ها در زندگی بر تی شرت سفید (ارتباط غیر کلامی).
۷- حرکت به سوی آشتی	- آشنایی فراگیران با اصول و مهارت‌های حرکت به سوی آشتی در یادگیری زندگی با هم.	زندگی باهم در مدرسه - تشکیل بانک ارزش‌های اخلاقی (در برد کلاس آموزشی و تکمیل آن تا پایان آموزش)، - ارائه اخبار آشتی (یادگیری زندگی باهم) در مدرسه و خانواده به‌عنوان نمونه.	- تکمیل فعالیت چرا او مرا می‌رنجاند؟ ص ۱۷۷ - کتاب یادگیری زندگی با هم. - مطالعه فعالیت ص ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۶۱ و ۱۷۶.
۸- ادامه بحث حرکت به سوی آشتی و ساخت پل‌های صداقت	- آشنایی فراگیران با اصول و مهارت‌های حرکت به سوی آشتی و ساخت پل‌های صداقت در یادگیری زندگی با هم.	- بررسی تکالیف جلسه قبل و تبیین مفاهیم حرکت به سوی آشتی با نمونه‌های کاربردی در زندگی فراگیران. - اتمام جمع‌بندی مباحث آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی در زندگی یادگیری باهم با.	- انجام فعالیت ص ۱۵۴، ۱۶۷، ۱۹۴ و ۱۹۶ کتاب یادگیری زندگی با هم. - گرفتن پس‌آزمون

یافته‌ها

همتاسازی براساس متغیرهای مداخله‌گر به طور تصادفی ساده در دو گروه

آزمایش و گواه قرار گرفتند. مقادیر پرت مورد بررسی قرار گرفته و از تحلیل خارج شدند. با آزمون باکس‌ام، همگونی ماتریس‌های کوواریانس ($P = 0.072 > 0.05$)، با آزمون تحلیل واریانس، عدم تفاوت معنی‌دار بین پیش‌آزمون‌های دو گروه ($P = 0.583 > 0.05$) و با رسم نمودارهای پراکنندگی مفروضه خطی بودن، مورد بررسی قرار گرفت. برای تعیین نرمال بودن از آزمون شاپیرو - ویلک استفاده شد. آزمون لوین برای تعیین همگونی واریانس‌ها اجرا شد. برای بررسی یکسانی واریانس تفاوت بین همه ترکیب‌های مربوط به گروه‌ها (کرویت) از آزمون کرویت ماچلی استفاده شد. نتایج در جدول ۳ ارائه شده است.

سن آزمودنی‌ها بین ۱۲ تا ۱۴ سال بوده و از هر سه پایه تحصیلی، در گروه‌های نمونه حضور داشته‌اند (پایه هفتم ۴۰٪، پایه هشتم ۲۵٪ و پایه نهم ۳۵٪). معدل اکثریت آزمودنی‌ها، بین ۱۹/۵۱ تا ۲۰ بوده است.

در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی گروه گواه در سه مرحله آزمون تفاوت زیادی ندارد؛ اما میانگین متغیرها در گروه آزمایش در مرحله پیش‌آزمون با پس‌آزمون و پیگیری تفاوت دارد. به منظور آزمون معنی‌داری تفاوت‌های مشاهده شده از تحلیل اندازه‌گیری مکرر، با رعایت پیش‌فرض‌های آن استفاده شده است. مقیاس اندازه‌گیری در این تحقیق فاصله‌ای بوده و افراد گروه نمونه، پس از

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی عملکرد مشارکت‌کننده‌ها در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری متغیرهای پژوهش

متغیر	گروه	پس‌آزمون		پیش‌آزمون	
		انحراف معیار ± میانگین	انحراف معیار ± میانگین	انحراف معیار ± میانگین	انحراف معیار ± میانگین
مهارت‌های بین‌فردی	آزمایش	۲۳/۲±۰/۱۰	۲۷/۱±۴/۷۰	۲۸/۲±۰/۲۲	
	گواه	۲۳/۲±۰/۱۳	۲۳/۲±۱/۰۷	۲۳/۲±۱/۰۷	
انگیزه تحصیلی	آزمایش	۲۴/۲±۳/۱۳	۳۰/۲±۶/۲۶	۳۰/۲±۷/۲۳	
	گواه	۲۴/۲±۰/۲	۲۴/۲±۲/۱۴	۲۴/۲±۲/۱۴	

جدول ۳. خلاصه نتایج آزمون توزیع طبیعی نمره‌ها و آزمون همگونی واریانس‌ها

متغیر	منابع تغییرات	آزمون شاپیرو - ویلک		آزمون لوین		آزمون کرویت ماچلی	
		آماره	سطح معنی‌داری	آماره	سطح معنی‌داری	آماره	سطح معنی‌داری
مهارت‌های بین‌فردی	آزمایش	۰/۹۴۸	۰/۳۳۴	۰/۱۱۵	۰/۹۰۴	۰/۵۶۴	۰/۰۰۰
	گواه	۰/۹۶۸	۰/۷۰۹	۰/۰۰۶	۰/۹۴۰	۰/۰۲۱	۰/۰۰۰
انگیزه تحصیلی	آزمایش	۰/۹۶۶	۰/۶۶۱	۰/۲۱۵	۰/۹۴۰	۰/۰۲۱	۰/۰۰۰
	گواه	۰/۹۳۷	۰/۲۱۵	۰/۲۱۵	۰/۹۴۰	۰/۰۲۱	۰/۰۰۰

آزمون لامبدا و یلکز در جدول ۴ نشان می‌دهد، بین میزان مهارت‌های بین فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان در سه مرحله اجرای آزمون، تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/01$). به این معنی که نمره متغیرها در طول دوره تحقیق در حال تغییر بوده است. همچنین اثر متقابل مرحله آزمون و گروه نیز معنادار است ($P < 0/01$). بنابراین استفاده از آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر مجاز می‌باشد. نتایج تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر با عدم برقراری مفروضه کرویت در جدول ۵ ارائه شده است.

داده‌های جدول ۳، آزمون شاپیرو - ویلک، حاکی از نرمال بودن توزیع نمرات مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی است ($P > 0/05$). آزمون لوین همچنین نشان داد که تفاوت معنی‌داری در واریانس نمرات مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی در سه مرحله مشاهده نشد ($P > 0/01$). بر اساس آزمون کرویت ماچلی، برای متغیرها، مفروضه کرویت برقرار نیست ($P < 0/05$). بنابراین از آزمون تحلیل واریانس تعدیل یافته اپسیلون گرین هاوس-گایسر استفاده شد.

جدول ۴. آزمون‌های چندمتغیره مربوط به اثرات درون‌گروهی متغیرها

متغیر	منابع تغییرات	لامبدا و یلکز	F	درجه آزادی فرضیه	درجه آزادی خطا	سطح معنی‌داری	مجذور اتا
مهارت‌های بین‌فردی	مرحله آزمون	۰/۲۹۴	۴۴/۳۳۷	۲	۳۷	۰/۰۰۰	۰/۷۰۶
	مرحله × گروه	۰/۳۱۳	۴۰/۵۶۲	۲	۳۷	۰/۰۰۰	۰/۶۸۷
انگیزه تحصیلی	مرحله آزمون	۰/۲۴۰	۵۸/۵۳۵	۲	۳۷	۰/۰۰۰	۰/۷۶۰
	مرحله × گروه	۰/۲۶۴	۵۱/۶۲۷	۲	۳۷	۰/۰۰۰	۰/۷۳۶

جدول ۵. نتایج آزمون اثرات درون‌گروهی متغیرها به روش گرین‌هاوس-گایسر

منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری	مجذور اتا
مهارت‌های بین‌فردی	مرحله	۱/۳۹۳	۱۰۹/۲۶	۷۱/۷۳۵	۰/۰۰۰	۰/۶۵۴
	مرحله × گروه	۱/۳۹۳	۱۰۰/۳۶	۶۵/۸۹۱	۰/۰۰۰	۰/۶۳۴
انگیزه تحصیلی	خطا (مرحله)	۵۲/۹۴	۱/۵۲۳			
	مرحله	۱/۰۱۱	۲۸۰/۸۹۳	۱۱۸/۹۲۳	۰/۰۰۰	۰/۷۵۸
خطا (مرحله)	مرحله × گروه	۱/۰۱۱	۲۴۷/۵۱۱	۱۰۴/۷۹۰	۰/۰۰۰	۰/۷۳۴
	خطا (مرحله)	۹۰/۷۰	۲/۳۶۲			

نتایج تحلیل واریانس در جدول ۵، نشان می‌دهد که تفاوت‌های مشاهده شده بین میزان مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی، در زمان‌های مختلف آزمون، از لحاظ آماری معنی‌دار است. تعامل مرحله و گروه نیز معنی‌دار است. به عبارتی میانگین مهارت‌های بین‌فردی در سه مرحله آزمون (پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری) در گروه گواه و آزمایش با هم تفاوت معنی‌داری دارد ($P < 0/01$). به منظور تشخیص تفاوت بین میانگین نمرات مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی بر اساس گروه (آزمایش-گواه) و مرحله آزمون‌ها از آزمون تعقیبی بونفرونی، استفاده شده است.

نتایج تحلیل واریانس در جدول ۵، نشان می‌دهد که تفاوت‌های مشاهده شده بین میزان مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی، در زمان‌های مختلف آزمون، از لحاظ آماری معنی‌دار است. تعامل مرحله و گروه نیز معنی‌دار است. به عبارتی میانگین مهارت‌های بین‌فردی در سه مرحله آزمون (پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری) در گروه گواه و آزمایش با هم تفاوت معنی‌داری دارد ($P < 0/01$). به منظور تشخیص تفاوت بین میانگین نمرات مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی بر اساس گروه (آزمایش-گواه) و مرحله آزمون‌ها از آزمون تعقیبی بونفرونی، استفاده شده است.

جدول ۶. آزمون تعقیبی بونفرونی برای بررسی تفاوت‌ها در متغیر براساس گروه و مرحله آزمون‌ها

متغیر	منابع تغییرات	تفاوت میانگین	انحراف معیار	فاصله اطمینان تفاوت ۹۵٪	
				حد پایین	حد بالا
مهارت‌های بین فردی	پیش‌آزمون - پس‌آزمون	*-۲/۲۲۵	۰/۲۳۶	-۲/۸۱۵	-۱/۶۳۵
	پیش‌آزمون - پیگیری	*-۲/۵۲۵	۰/۲۸۶	-۳/۲۴۳	-۱/۸۰۷
مرحله آزمون (گروه آزمایش)	پیش‌آزمون - پیگیری	-۰/۳۰۰	۰/۱۴۷	-۰/۶۶۸	۰/۰۶۸
	پیش‌آزمون - پس‌آزمون	*-۳/۲۵۰	۰/۲۹۸	-۳/۹۹۸	-۲/۵۰۲
انگیزه تحصیلی (گروه آزمایش)	پیش‌آزمون - پیگیری	*-۳/۲۷۵	۰/۲۹۹	-۴/۰۲۳	-۲/۵۲۷
	پیش‌آزمون - پیگیری	-۰/۰۲۵	۰/۰۲۵	-۰/۹۷۱	۰/۰۳۸

در جدول ۶، نتایج آزمون بونفرونی نشان می‌دهد تفاوت میانگین نمرات مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی در سطح ($P < 0/01$) بین مراحل پیش‌آزمون با پس‌آزمون و پیگیری معنادار است؛ به عبارت دیگر میانگین نمرات مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی در مرحله بعد از اجرای برنامه آموزشی، در گروه آزمایش نسبت به قبل از آموزش از اختلاف آماری معنی‌داری برخوردار بوده است. با توجه به مقدار تفاوت میانگین‌ها که عددی منفی است می‌توان نتیجه گرفت که میزان مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، بعد از آموزش بیشتر از قبل آموزش بوده است. بنابراین آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی در رشد مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، تأثیر مثبت داشته است. همچنین تفاوت بین میانگین نمرات پس‌آزمون - پیگیری مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی، از لحاظ آماری معنی‌دار نیست ($P > 0/05$). در نتیجه مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی، دانش‌آموزان گروه آزمایش، بعد از گذشت ۴ هفته با قبل تفاوت معنی‌داری نداشته است، بنابراین اثر مداخله پایدار بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور بررسی اثربخشی آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی در بهبود مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه انجام گرفت. تحلیل نتایج اندازه‌های مکرر حاکی از آن بود که این آموزش در رشد مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان، تأثیر مثبت داشته است.

پژوهش‌های بسیاری در زمینه تأثیر آموزش صلح بر پیشرفت تحصیلی انجام شده، اما پژوهشی که به طور مستقیم تأثیر آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی را بر ارتقای مهارت‌های بین‌فردی و انگیزه تحصیلی در دانش‌آموزان مورد بررسی قرار دهد، یافت نشد.

یافته‌های این تحقیق به طور غیرمستقیم با نتایج مطالعات انجام شده توسط حبیبی‌کلیر و همکاران (۱۳۹۸)، بهادری خسروشاهی و حبیبی‌کلیر (۱۳۹۶)، موتابی و فتا (۱۳۸۷)، یو و همکاران (۲۰۱۶)، فروایلند و وورل (۲۰۱۶)، میشر (۲۰۱۵)، تریپاینر و همکاران (۲۰۱۳)، ساگلا و همکاران (۲۰۱۲)، اسپیلت و همکاران (۲۰۱۲)، هولدر و کلاسن (۲۰۱۰) و جونز و همکاران (۲۰۰۹)، گرشام و همکاران (۲۰۰۶)، همسو می‌باشد.

این تحقیقات نشان دادند که آموزش صلح، تربیت اخلاقی و مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی، موجب بهبود روابط بین دانش‌آموزان و معلمان خود و افزایش انگیزه دانش‌آموز در فعالیت‌های تحصیلی (اسپیلت و همکاران، ۲۰۱۲)، افزایش سطح همدلی (ساگلا و همکاران، ۲۰۱۲) و مراقبت از آنان در برابر رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی (گرشام و همکاران، ۲۰۰۶)، کمک به رشد شخصی و هویت‌های خودشکوفایی (موتابی و فتا، ۱۳۸۷)، کاهش مشکلات بین‌فردی (حبیبی‌کلیر و همکاران، ۱۳۹۸)، ادراک مطلوب‌تر از مدرسه (هولدر و کلاسن، ۲۰۱۰)، افزایش انگیزش درونی، بیرونی و سازگاری تحصیلی، بهبود آموزش و یادگیری (بهادری خسروشاهی و حبیبی‌کلیر، ۱۳۹۶)، افزایش درگیری تحصیلی، درگیری شناختی، خودکارآمدی، پشتکار (جونز و همکاران، ۲۰۰۹)، تلقین و توسعه تفکر و نگرش مثبت در دانش‌آموزان (میشر، ۲۰۱۵) و در نهایت منجر به ارتقای عملکرد تحصیلی می‌گردد (تریپاینر و همکاران، ۲۰۱۳)، به نقل از بهادری خسروشاهی و حبیبی‌کلیر، ۱۳۹۶؛ یو، دانگ و لیم، ۲۰۱۶؛ فروایلند و وورل، ۲۰۱۶).

مهارت‌های بین‌فردی و انگیزش دو مؤلفه توانمندسازهای تحصیلی هستند که تحت تأثیر آموزش‌های یاد شده قرار گرفته‌اند. توانمندسازهای تحصیلی از ابعاد شایستگی تحصیلی است و عوامل مؤثر بر آن از معیارهای مهم سنجش کارایی نظام آموزشی است (انصاری، مک ماهون و لوتر، ۲۰۱۷). ارتقای شایستگی تحصیلی فراگیران، به تغییر ابعاد فکری، نگرشی و رفتاری دانش‌آموزان کمک می‌کند (قیرگا، جانوز، بایست و مورین، ۲۰۱۳)، به نقل از محمودپور، دربا، خانجانیوشکی و پاشا، ۱۳۹۹).

نتیجه حاصل از این مطالعه را می‌توان از چند بعد تبیین نمود: در درجه نخست این که برنامه مداخلاتی به کار گرفته شده مبتنی بر اصول مرحله‌بندی بوده و گام به گام پیشروی داشته است که این مهم موجب رسیدن به بصیرت اخلاقی، کمال فکری؛ یعنی، توجه ویژه به شکوفا شدن عقل و خرد و بالابردن سطح دانایی و روشن بینی دانش‌آموزان شده است. در درجه دوم نیز به دنبال ارائه برنامه مدون آموزشی، می‌توان به استمرار در آموزش آشنایی با اصول و مهارت تبدیل خیر به حسن، درک و فهم تعارض‌ها و خلق بهترین حسن، مهارت‌های حرکت به سوی آشتی و ساخت پل‌های صداقت در یادگیری زندگی با هم، اشاره نمود؛ به طوری که قبل از اجرای برنامه مداخلاتی هیچ کدام از دانش‌آموزان دو گروه، خارج از

همبستگی در جامعه دارد (مرزوقی، محمدی، شمشیری و دادگر، ۱۳۹۶). حسن‌خلق در روابط بین‌انسان‌ها، تأثیری شگرف دارد و موجب به وجود آمدن محبت و نزدیکی قلوب به یکدیگر شده که زمینه‌ای برای به وجود آمدن روابطی عمیق و پایدار می‌شود. آثار زیادی که حسن‌خلق در زندگی انسان‌ها برجا می‌گذارد و تأکیدات فراوان قرآن و اهل‌بیت (ع)، گویای اهمیت فراوان آن می‌باشد. از میان آثار حسن‌خلق، می‌توان به جنبه پیوند و تحکیم‌دهی آن در روابط اشاره کرد. حسن‌خلق باعث می‌شود که جامعه به نوعی همگرایی درونی و همبستگی برسد و پایه‌های آن از درون تقویت گردد.

مطالعات در رابطه با آموزش صلح و ارزش‌های اخلاقی، آموزش موضوعاتی مانند هماهنگی، حل تعارضات، عدم خشونت یا عدم تعارض، حقوق بشر، عدالت اجتماعی، محیط‌زیست جهانی و فهم چند فرهنگی را به عنوان اجزا سازنده رفتار معرفی نموده است. ایجاد نگرش و باورهای مثبت در زمینه احترام به خود و دیگران و تلاش برای برقراری عدالت و عدم تبعیض از طریق آموزش و پرورش همچنین مبانی و مفاهیم و مناسبات صلح‌آمیز می‌تواند نویدبخش استفاده از این آموزه‌ها در زندگی آینده افراد باشد. بنابراین، آنچه که در این میان باید مورد توجه قرار گیرد، ایجاد تغییرات لازم در سیستم‌های تولید و بازتولید خشونت، ناامنی و تبعیض، برای حل بحران‌ها، دشمنی‌ها و تعارض‌هاست. این تغییرات نیازمند آموزش صلح در همه سطوح جامعه و توجه بیش از پیش به آن در سیستم‌های آموزش رسمی، غیر رسمی و ضمنی است. بنابراین، تدوین برنامه‌ای درسی که کفایت لازم برای آموزش علمی و عملی صلح در مدارس را داشته باشد، موضوعی است که باید به آن توجهی جدی کرد (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۶).

تغییرات اساسی جهانی در راهند و مطمئناً ما در سال‌های آتی شاهد مسائل و مشکلات جهانی مختلفی خواهیم بود. به همین دلیل دانش‌آموزان ما باید درباره این مسائل و مشکلات آگاهی داشته باشند و لازمه رسیدن به این آگاهی، آموزش جهانی خواهد بود. هدف آموزش جهانی گسترش درک فرد از دنیایش می‌باشد. افرادی که آگاهی جهانی دارند، چند فرهنگی و فراملیتی بودن شرایط انسان‌ها و مفهوم صلح را درک می‌کنند. دروس باید اطلاعات و دانش درباره سایر نقاط جهانی را در بر گرفته تا دانش‌آموزان بتوانند خودشان و روابطشان با سایر مردم، سایر فرهنگ‌ها و مسائل جهانی

برنامه ارائه شده، به یادگیری زندگی با هم در صلح و آرامش پرداخته بودند، اما پس از ارائه آموزش‌ها به دانش‌آموزان و اجرای مداخله بر روی گروه آزمایش، موجبات بهبود مهارت‌های ارتباطی و انگیزه تحصیلی در دانش‌آموزان گروه مداخله فراهم گردید.

همچنین نتایج بدست آمده از این مداخلات را می‌توان از دیدگاه شناختی مورد تبیین و بررسی قرار داد. برای نظریه‌پردازان شناختی، یادگیری کسب و بازسازی ساختارهای شناختی است که از طریق آن، اطلاعات پردازش و در حافظه ذخیره می‌شوند. آنان بر این باورند که یادگیری، یک فرآیند درونی است که به صورت توانایی‌هایی در فرد ایجاد و در حافظه‌ی او ذخیره می‌شود و هر وقت که بخواهد، می‌تواند آن توانایی‌ها را مورد استفاده قرار دهد. صاحب‌نظران این رویکرد، یادگیری را ناشی از شناخت، ادراک و بصیرت می‌دانند. بدین صورت که آموخته‌های جدید فرد با ساخت‌های شناختی قبلی او تلفیق می‌گردد.

به اعتقاد لورین (۲۰۱۶)، هدف اصلی آموزش صلح، برقراری صلح میان انسان‌ها، روابط بین‌فردی، گروه‌ها، کشورها، جوامع و فرهنگ‌هاست. این آموزش‌ها با پرورش و تقویت دانش، مهارت‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌هایی که باعث تغییر رفتار می‌شود، دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا از کشمکش، هم از نوع آشکار و هم از نوع ساختاری، ممانعت کنند و تضادها را به صورت صلح‌آمیز حل کنند، آموزش صلح و تعلیم ارزش‌های اخلاق، در زمینه حل کشمکش‌ها و جلوگیری از بروز خشونت، سازگاری هیجانی و سلامت روان، مسئولیت‌پذیری، بالابردن اعتماد به نفس و ایجاد ارتباطات مثبت و حمایتی بین دانش‌آموزان، تأثیرگذار بوده و موجبات ارتقای مهارت‌های بین‌فردی و انگیزش تحصیلی آنان را فراهم نموده و به این طریق در رشد شایستگی تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر بوده است.

در دنیای مدرن پیشرفت‌ها و تغییرات حاصل شده در زمینه‌های اقتصادی، سیاسی و اقتصادی نتوانسته است در کاهش رفتارهای ناخواسته افراد در جوامع مؤثر باشد. افزایش خشونت در جامعه و رفتارهایی مانند بد اخلاقی، مدارا نکردن، گرایش‌های خشونت‌بار، تلاش برای گشودن گره‌ها با بهره‌گیری از روش‌های خشونت‌آمیز که دانش‌آموزان در داخل و خارج مدرسه نشان می‌دهند، بیانگر آن است که افراد نمی‌توانند به اندازه کافی رفتارهای مثبت قابل انتظاری در پیش بگیرند و این موضوع نیاز به ایجاد و توسعه فرهنگ صلح مبتنی بر برابری، عدالت، مردم‌سالاری، حقوق بشر، مدارا و

را بهتر درک نمایند و لازمه رسیدن به این امر دستیابی به دیدگاهی جهانی می‌باشد.

یکی از اهداف آموزش صلح و ارزش‌های اخلاقی، توسعه و ارتقای آگاهی‌هایی است که فرد را قادر می‌سازد، به عنوان شهروندان جهانی عمل نماید. اخلاق به عنوان یک امر وجودی و یکی از ساحت‌های آن، بخش مهمی از هویت فردی- اجتماعی فراگیران را تشکیل می‌دهد و نظام آموزشی نمی‌تواند و نباید نسبت به این جزء از هویت و شخصیت افراد بی‌تفاوت باشد و باید با ایجاد مقدمات و بسترسازی مناسب، زمینه‌تعالی اخلاقی افراد و اجتماع را فراهم آورد. از وجهی دیگر با توجه به وجود معضلات اخلاقی مختلف در سطح اجتماع و وقوع بحران‌های اخلاقی در عصر کنونی مانند افزایش بزهکاری، تبهکاری، فقر و بی‌عدالتی و ایجاد گرایش به سمت ضد ارزش‌های اخلاقی، رسالت نظام تعلیم و تربیت به عنوان یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر ارتقای سطح اخلاقی افراد و اجتماع بارزتر می‌شود (وجدانی و همکاران، ۲۰۱۳). تلقین و توسعه تفکر و نگرش مثبت در دانش‌آموزان، در آینده موجب دستیابی به اهداف نهایی بهتر و جامعه‌ای صلح‌آمیز خواهد شد. افزون بر این، رفتارهای صلح‌آمیز و آمیخته با ارزش‌های اخلاقی معلمان و دانش‌آموزان در تعامل با یکدیگر، به موفقیت برنامه‌های آموزشی مرتبط با مقوله صلح و تربیت اخلاقی در مدرسه کمک می‌کند و بروز رفتارهای منفی و خشونت‌آمیز باعث عدم موفقیت مدرسه در این زمینه می‌شود.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز روبرو بوده است. از جمله کوتاه و فشرده بودن دوره آموزش و پیگیری، نداشتن فرصت کافی برای تمرین فراهم می‌آورند و محدود بودن دامنه تحقیق به دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه اول منطقه ۱۹ تهران که تعمیم نتایج آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین پیشنهاد می‌شود برای افزایش قدرت تعمیم‌پذیری نتایج، در سطح پیشنهاد پژوهشی این پژوهش در سایر مناطق کشور اجرا شود و تأثیر این آموزش‌ها در سایر پایه‌ها و دوره‌های تحصیلی و در مدارس پسرانه نیز مورد بررسی قرار گیرد. همچنین تأثیر این آموزش‌ها، بر متغیرهای وابسته دیگری

همچون، مسئولیت‌پذیری، رفتارهای پرخطر احتمالی دانش‌آموزان، مشارکت اجتماعی و عدم خشونت در مدرسه و... مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به تأثیر مثبت آموزش تلفیقی صلح و حسن‌گزینی بر مهارت‌های بین‌فردی و انگیزش دانش‌آموزان، پیشنهاد می‌شود این آموزش‌ها به عنوان یک موضوع درسی در نظام تعلیم و تربیت در نظر گرفته شود یا در قالب کلاس‌های فوق‌برنامه برای دانش‌آموزان طراحی شود. همچنین معلمان و اولیای مدرسه با شرکت در کارگاه‌های آموزشی، با مفاهیم صلح و حسن‌گزینی و اهمیت و ضرورت پرداختن به آن‌ها در محیط مدرسه و کلاس‌های درس آشنا شوند. والدین و مربیان با روش‌های متنوع و جذاب، دانش‌آموزان را در معرض آموزش موضوعاتی مانند هماهنگی، حل تعارضات، عدم خشونت یا عدم تعارض، حقوق‌بشر، عدالت اجتماعی، محیط‌زیست جهانی، حسن و مصادیق آن قرار دهند و در این مسیر به معرفی الگوهای عملی، رفتارهای دیگرخواهانه، همدلی، احترام به یکدیگر، اخلاق شایسته و موارد مرتبط دیگر که در منابع دینی ما بر آن‌ها تأکید فراوان شده است، بپردازند و دانش‌آموزان را برای زیستن در دنیای امروز و آینده، آماده نمایند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول است در رشته روانشناسی تربیتی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی با کد فعالیت ۱۰۱۲۰۷۰۲۹۸۲۰۰۵ و تاریخ تصویب پروپوزال ۱۳۹۷/۰۴/۱۹ است. همچنین مجوزهای مربوط به پژوهش در جامعه آماری از طرف سازمان آموزش و پرورش در منطقه ۱۹ صادر شده است.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول محقق اصلی این پژوهش است. نویسنده دوم استاد راهنما و نویسنده سوم استاد مشاور می‌باشند.

تضاد منافع: نویسندگان هیچ تضاد منافی در رابطه با این پژوهش اعلام نمی‌نمایند.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما، مشاور این تحقیق و نیز مسئولان آموزش و پرورش منطقه ۱۹ شهر تهران که در انجام این تحقیق یاری نمودند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- Adabi M, Hajiha A, Khorshidi A. (2020). Designing and evaluating organizational happiness pattern of professors of Islamic Azad University of Tehran branches (combined study). *Journal of psychological science*, 19(94). 1291-1360. (Persian). [Link]
- Anderson, D. (2000). Character Education: Who is Responsible? *Journal of Instructional Psychology*, 27(3): 139- 159. [Link]
- Ansary, N.S., McMahon, T.J., & Luthar, S. S. (2017). Trajectories of emotional-behavioral difficulty and academic competence: A 6-year, person-centered, prospective study of affluent suburban adolescents. *Development and Psychopathology*, 29(1), 215-234. [Link]
- Bahadori Khosroshahi, Jafar and Habibi-Kalibar, Ramin (1396). The effect of communication skills training on motivation, education and academic adjustment of high school students. *Scientific-research journal of education and evaluation*, 10 (39), 173-151. [Link]
- Baker, J.A. (2006). Contributions of teacher-child relationships to positive school adjustment during elementary school. *Journal of School Psychology*, 44(3), 211-229. [Link]
- Bischoff, K. (2016). The Civic Effects of Schools: Theory and Empirics. *Theory and Research in Education*, 14(1): 91-106. [Link]
- Clark, M.H., & Schroth, C.A. (2010). Examining relationships between academic motivate and personality among college students. *Journal of Learning and Individual Differences*, 20(1), 19- 24. [Link]
- Dastan, S., Davodo, I., & Besaknezhad, S. (2014). The effect of stress management training on disappearance, interpersonal problems and dormant adaptation of female students in boarding schools. *J Psychol Achiev.*; 4(2):205-24. [Link]
- Gresham, F.M., Van, M.B., & Cook, C.R. (2006). Social Skills Training for Teaching Replacement Behaviors: Remediating Acquisition Deficits in At-Risk Students. *Behavioral Disorders*, 31(4):363-77. [Link]
- Habibi Kalibar, Ramin; Farid, Abolfazl; Misrabadi, Javad and Bahadori Khosroshahi, Jafar (1398). The effectiveness of social and emotional skills training on improving students' interpersonal relationships. *Teaching Strategies in Medical Sciences*, (1) 15, 12-8. [Link].
- Hajizadeh, Ebrahim and Asghari, Mohammad (1390). *Methods and statistical analysis with a view to research methods in biological and health sciences*. Tehran: University Jihad Publishing Organization. [Link]
- Holder, M. D., & Klassen, A. (2010). Temperament and Happiness in children. *Journal of Happiness Studies*. 11(4), 419-439. [Link]
- Hossein Mardi, A.A., & Hossein Mardi, Z. (2015). Prediction of academic achievement based on emotional intelligence and achievement motivation among students of Islamic Azad University of Roudehen branch in 2013. *Pajouhan Scientific Journal*, 13 (3):15-22. (Persian) [Link]
- Kazempour, Ismail; Khalkhali, Ali and Jan Alipour, Reza (1391). The Impact of Peace Education Program on Global Citizen Education. *Journal of New Approach in Educational Management*, 3 (3) 62-49. [Link].
- Kassu, M.B., & Yimam, J.A. (2016). Multilevel Analysis for Identifying Factors Influencing Academic Achievement of Student in Higher Education Institution: The Case of Wollo University. *Journal of Education and Practice*, 7(13), 17-23. [Link]
- Kristjánsson, K. (2016). *Aristotelian Character Education*. London: Routledge. [Link]
- Larry, Narcissus; Hejazi, Goddess; Ejei, Javad and Jokar, Bahram (1398). Teachers' perception of the factors affecting the teacher-student relationship: Phenomenological analysis. *Journal of Educational Innovations*, (18) 70, 80-53. [Link].
- Lauritzen, S.M. (2016). Building peace through education in a post-conflict environment: A case study exploring perceptions of best practices International. *Journal of Educational Development*. 51:77-83. [Link]
- Levett Jones, T., Lathlean, J., Higgins, I., & McMillan, M. (2009). Staff student relationships and their impact on nursing students' belongingness and learning. *Journal of advanced nursing*, 65(2), 316-24. [Link]
- Mishra L. (2015). Implementing Peace Education in Secondary Schools of Odisha: Perception of Stake Holders. *Sakarya University Journal of Education* 5(2):47-54. [Link]
- Mahmoudpour, Abdul Basit; Derba, Mohammad; Khanjaniushki; Sahar and Pasha, Shima (1399). Predicting academic competence based on parenting styles, perceived self-efficacy, and student emotion regulation. *Journal of Psychological Sciences*, 19 (11), 1124-1115. [Link].

- Mousavi, worthy; Abolmaali, Khadijeh and Mirhashemi, Malik (1396). The mediating role of academic emotions in the relationship between constructive-oriented learning environment and academic competence in high school girls in Tehran. *Journal of Applied Psychological Research*, 8 (2), 95-72. [Link].
- Mousavi, Seyedeh Shayesteh and Abolmaali, Khadijeh (1397). The role of academic identity and academic excitement in predicting the academic competence of female high school students. *Quarterly Journal of New Psychological Research*, 13 (52), 252-231. [Link].
- Marzooqi, Rahmatullah; Mohammadi, Mehdi; Shamshiri, Babak and Dadgar, Homayoun (1396). Developing a Peace Curriculum in Higher Education: A Qualitative Study. *Journal of Education Strategies in Medical Sciences*, 10 (5), 396-384. [Link].
- Ryan, R.M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative processes. *Journal of personality*, 63(3), 397-427. [Link]
- Riley, P. (2009). An adult attachment perspective on the student- teacher relationship & classroom management difficulties. *Teaching and teacher education*, 25(5), 626-635. [Link]
- Rowell, L. Hong, E. (2013). Academic Motivation: Concepts, Strategies, and Counseling Approaches. *Professional School Counseling*, 16(3), 158-171. [Link]
- Steenburger, B. (2004). *The Art and Science of the Brief Psychotherapies*: American Psychiatric Press, Inc. [Link]
- Spilt, J.L., Hughes, J.N., Wu, J.y., & Kwok, O.M. (2012). Dynamics of teacher-student relationships: Stability and change across elementary school and the influence on children s' academic success. *Child development*, 83(4), 1180-1195. [Link]
- Schunk, D.H., Pintrich, J.R., & Meece, P.R. (2012). *Motivation in education: Theory, research and applications*. New York, NY: Pearson Higher ED. [Link]
- Tajeri, B. (2016). Effectiveness of problem solving training on interpersonal sensitivity & aggression in students. *J Sch Psychol*. 5(3):39-55. [Link]
- Uko, E.S., Igbineweka P.O, & Odigwe F.N. (2015). Promoting Peace Education for Behavioral Changes in Public Secondary Schools in Calabar Municipality Council Area, Cross River State, Nigeria. *Journal of Education and Practice* 2015; 6 (23):144 – 149. [Link]
- Vojdani, F., Imani, M., Akbarian, R., & Sadeghzade Ghamsari. (2013). the nature of moral education from the point of view be Individual or collective from the perspective of Allame Tabatabai. *Research on Islamic Education Issues*, 21(1): 11-23 [In Persian]. [Link]
- You, S., Dang, M., & Lim, S.A. (2016). Effects of student perceptions of teachers' motivational behavior on reading, English and mathematics achievement: The mediating role of domain specific efficacy-self and intrinsic motivation. *Child & Youth Care Forum*, 45(2), 221-240. [Link]